

יְתוּנֵי יוֹם א' של השבוע סיפרי לקוראיהם בנשימה עצרה על פרשת שחיתות חרשה. פקיד בנק אגודת-ישראל עשה יד אחת עם שני נוכלים כדי להוציא במירמה סכום של 315 אלף לירות ישראליות מהבנק.

את שמותיהם של שניים מן העצורים מסרו העיתונים בלי קושי: מאיר שצידרו ביצק, סקד מחלקת עובר-ושב בסניף ה' מרכזי של בנק אגודת-ישראל בתל-אביב; ושולם בלומברג, מנהל חברת ההשקעות איריסי-חן. את שמו של האדם השלישי הע' לימו העיתונים, למרות שהוא נעצר ביום ו' יחד עם שני שותפיו.

כתב ידיעות אחרונות העניק לו את הכינוי הסתמי „קרוב משפחה של אישיות דתית ידועה“.

הכוונה היתה לשמואל שפירא, בן-אחיו של שרה-פנים חיים-משה שפירא. אותו שמואל שפירא, שהעולם הזה 1665 הגדיר אותו כנוכל, כוויפן וכרמאי.

עסקיהם המפוקפקים של שמואל שפירא ושותפו שלום בלומברג נחשפו על-ידי העולם הזה לפני עשרה חודשים בדיוק. המשטרה, שנקראה לחקור את הפרשה ולע' צור את השניים, העדיפה להשתק את ה' פרשה. בגלל ייחוסו המשפחתי של אחיון השרז בגלל סיבה מוזרה עוד יותר? על כך לא ניתנה תשובה.

מכל מקום, ניתן לשני הנוכלים להמשיך ולהוליך שולל את בעלי החסכונות הקטנים, במשך עשרה חודשים נוספים. עשרה חר' דשים בהם עבר תחת יד שפירא ושותפו כסף רב.

את המניות. ומכאן אולי ההסבר העיסקי לפרשת הצ'ק שנעלם, שאילו היתה מצליחה, היה בכוחה לתת לשפירא כ-300 אלף ל"י לתקופת זמן ניכרת.

הימור נועז

פירא, עלם יפה-תואר בן 30 בלבד, ראה איך מיפעלו עומד בפני התמור' טוה. הוא החליט להפעיל תוכנית נועזת: קניית מניות נוספות בבורסה האמריקאית, שמחיריה ירדו, כדי להפכם לכסף לאחר שתבו התאוששות. היה זה הימור גדול — ולמימוש הודק לכסף נוסף.

הוא פנה ליהודה זיס, המיליונר שהסתבך גם הוא בעסקים ואשר איתו היו לו קשרים מיוחדים, וביקש ממנו צ'ק טובה. לפי דברי התובע המשטרתי, נתן לו זיס צ'ק על סך 315 אלף ל"י, משוך על בנק אגודת-ישראל. שפירא ובלומברג — לפי דברי ה' תבע — ידעו כי לצ'ק זה אין כיסוי. אבל ה' הפקידו אותו בחשבונם בבנק המזרחי בתל-אביב, כאילו היה אומנם שוה 315 אלף ל"י. הצ'ק עשה את דרכו כמקובל, באמצעות המסלקה, לסניף המרכזי של בנק אגודת-ישראל בתל-אביב.

בנק המזרחי המתין 24 שעות כדי לקבל הודעה מבנק אגודת-ישראל — אם אין כיסוי לצ'ק, כאשר לא נתקבלה הודעה כזו, היה ברור שלצ'ק של זיס יש כיסוי, והכסף הועמד לרשות שפירא בחשבונו בבנק המזרחי. מה קרה? כדי לשבש את הליכי הבדיקה של הצ'ק בבנק אגודת-ישראל, חשוד בלומברג כי

המשטרה לא שעתה לאזהרות „העולם הזה“ לגבי בן אחיו של שרה-פנים - והשבוע טענה שהוא זמם רמאות של שלוש מאות אלף ל"י!

הכנים כסוד העניינים את מאיר שצידרו ביצקי, שבתוקף תפקידו היתה לו גישה לצ'קים המגיעים לבנק באמצעות המסלקה. השניים תכננו לגנוב את הצ'ק בשעה שיגיע לבנק, ועל-ידי כך למנוע מבנק אגודת-ישראל להודיע לבנק המזרחי, כי לצ'ק אין כיסוי, וכי אי-אפשר לכבדו.

מדוע לא נעצרו?

ל פי התיכנון, הגיע הצ'ק על 315 אלף ל"י, ביום השישי 22 במאי בש' עות הצהריים, לבנק אגודת-ישראל. מכיוון שהפקידים מיהרו לביתם, נרשם הצ'ק ב' יומן, אך לא נבדק אם יש לו כיסוי. ביום הראשון, ה-24 במאי הקדים שצידרו ביצקי לגשת לבנק, גנב את הצ'ק והעלים אותו לפני בוא יתר הפקידים. איש מבין פקידיו בבנק אגודת-ישראל לא חיפש את הצ'ק כדי לבדוק. לבנק המזרחי לא נש' לחה כל הודעה בנוגע לצ'ק, וחשבונו של בעל הצ'ק זוכה ב-315 אלף ל"י.

המירמה נתגלתה רק כעבור שבוע, ב' פגישה מיקרית בין מנהלי שני הבנקים. אחד שאל על גורלו של הצ'ק, והשני השיב שאינו יודע עליו מאומה. הוזמנו חוקרים פרטיים, נערכה חקירה לגילוי הצ'ק, וכאשר התגלה הסוד — הוכנסה המשטרה לתמונה. פה כבר לא יכלה לחזור על עצמה פרשת ההשתקה מלפני עשרה חודשים. הרי תלור' נה של הנהלות בנקים אי-אפשר לטשטש כשם שטושטשו התלונות של המפקידים הקטנים לפני עשרה חודשים. שפירא, בלומברג ושצידרו-ביצקי, שהגדיר את עצמו כ' „בורג קטן“ שהובטחו לו 10.000 ל"י תמור' רת מעשהו, נעצרו.

- אך בינתיים נשארו כמה שאלות פתוחות:
 - מדוע לא נבדקו המיסמכים שרוכזו בידי העולם הזה בעת פירסום הכתבה ב' 30.7.69?
 - מדוע לא נעצרו שפירא ובלומברג כבר אז?
 - מדוע הופסקה החקירה?
 - מי נתן את ההוראה להפסיק את החקירה?
 - מה הוקשר בין עסקיו של שפירא לבין יהודה זיס?
 - מה הקשר בין העסקים שלו לבין עסקנים וגופים במפד"ל?
 - לשאלות אלה תצטרך המשטרה למצוא תשובות.

פרשת שפירא התפוצצה

צמוד למחיר הדולר נת"ד. אך כמו שפורסם לפני עשרה חודשים, אין ערבות זו ניתנת למימוש כי היא לת' קופה הקצרה משנתיים, ובנק ישראל אינו מכיר בהלוואות צמודות לתקופה קצרה מזו. כל זה לא הפריע לשניים להמשיך ול' לגלגל כספים. הם השקיעו כסף רב בבורסה האמריקאית, כשהשערים היו גבוהים. לפי הערכה הזירה השקיעו כשלושה מיליון ל"י מכספי הפקדונות, עליהם הם שילמו במיקרים מסויימים עד 20% ריבית, מתוך הנחה שערי המניות עולים ב' 50% בשנה. אך במקום עליית-שערים באה הירידה הגדולה בוליסטרית, שגרמה להפסד של שני שלישי מהשקעות שפירא ושות'. מכיוון ששפירא לחה כספים מבנקים כנגד המניות ששקנה, נלחץ אל הקיר על-ידי הבנקים, ש' דרשו את כספם בחזרה. הבנקים החלו למ' כור את המניות המופקדות במחירי הפסד. שפירא נאלץ לגייס כספים בכל מחיר, כדי לעמוד במשבר בבורסה בלי למכור

בות של אולד קונטיננטל, היה מתברר לו שהבטחה זו אינה מחייבת את החברה.

ההכנס הגדול

אחרי פירסום השיטה בהעולם הזה, הוזמנו שפירא ובלומברג לחקירה ב' משטרה, אך לא ננקטו נגדם צעדים להפ' סקתה. שפירא ובלומברג המשיכו בעסקיהם. כדי לשכנע את המפקד, הם פירסמו ב' ספר הטלפונים המסוג, דפי זהב לשנת 1970, תחת הכותרת בנקים: אוצר מרכזי בע"מ, מימון בנקים, ביטוחים והשקעות, שדרות רוטשילד 46, תל-אביב.

המפקד, שפנה לאוצר לאשראי, קיבל שם תעודת-ערבות שבכותרתה מוזכר השם הפועל המזרחי, מתחתה נכתב באנגלית בנקס ברוקס (מתוחכי בנק) ובה נכתב כי הפירמה ערבה להחזיר את הסכום המופקד,

כמה עלו עשרה חודשים אלה לאזרחים תמימים?

איך רימו?

על מה היתה מבוססת הרמאות של השניים? השיטה היתה פשוטה: שפירא ובלומברג ניהלו חברת השקעות בשם שחל להשקעות. החברה פנתה למשקיעים קטנים שיפקדו את כספם בידה, תמורת „רחמים גבוהים בערבות בנקאית“, כפי שפירסמה בלוח המודעות של מעריב. את הכספים האלה השקיעה חברת שחל בעסקים שהב' טיחו לה רחמים גבוהים עוד יותר.

שחל היתה משקיעה את הכסף בחברת שחק, קרו להשקעות בע"מ, שמניותיה שייכות — לשמואל שפירא ושולם בלומברג. המפקד לא ידע כי שחק ושחל שיי' כות לאותם הבעלים.

הוא היה מקבל כתב-ערבות חתום בידי חברה שחיצרית בשם אולד קונטיננטל סקורטיו אנד פייננס קומפני לימיטר.

מה היא חברת אולד קונטיננטל? למי היא שייכת? מה שחה כתב-ערבות שלה? אלו עסקים היא מנהלת? חקירת העולם הזה מלפני עשרה חודשים גילתה כי חברה זו אסופה מיסטורית, ואינה פועלת כלל בשחייץ בעסקים המיוחסים לה.

דבר נוסף שהתגלה על כתב-הערבות של אולד קונטיננטל: בצד ימין של המיסמך התנוססה כתובת בעברית: אוצר מרכזי — אוצר מרכזי לאשראי הפועל המזרחי. חקי' רת העולם הזה גילתה כי אוצר מרכזי — אוצר מרכזי לאשראי הפועל המזרחי איננו רשום כלל אצל רשם החברות. אך הם הלועזי המצלצל, בצירוף השם העברי, השטיעו על המפקדים, מפני ששם זה דומה ביותר למוסד של הפועל המזרחי, ששמו אוצר לאשראי של הפועל המזרחי. המפקד התמים היה משוכנע שהוא מלווה את כספו למוסד שמאחוריו עומדת ה' מפד"ל.

תלדך נוסף שעורר או תמיהה: בכתב-הערבות הופיעה פיסקה האומרת, כי הער' בות צמודה לשער הדולר — גם על ה' האות שניתנו לשיטה החדשים בלבד. והרי לפי החוק לא תופסת שום הצמדה לדולר — אם ההלוואה ניתנה לתקופה של שנתיים או פחות. כלומר: אילו לא פחות והמשקיע היה פונה לבית-המשפט כדי לזכות בהפ' לשי-הצמדה, ומציג לשפיכר את כתב-הער'